

kan leva på marknadens villkor. Inte minst en utveckling av kultur för barn och unga.

Ju starkare och mer trovärdig kulturpolitiken är desto större blir möjligheterna för tillgänglighet, innehåll och gestaltning.

Men många förändringar hotar kulturlivet. Urholkningen av anslagen till fria grupper och institutioner påverkar både villkoren för konstnärerna och bredden av utbudet för publiken. Nya A-kasseregler slår orättvist hårt på vårt område. Kulturens egenvärde tonas ner och underordnas andra mål.

Det finns idag en oro för att debatten och diskussionen skall tystna! Att kulturklimatet skall hårdna så mycket att vi avstår från att säga vår mening. De professionellt yrkesverksamma röster måste höras i den kulturpolitiska debatten. Våra erfarenheter måste tas tillvara och ligga till grund för den framtida kulturpolitiken.

Skådespelaren Allan Edwall skrev i sin bok »Mellan liv och död«:

»Världen och dess mysterier är hopkrympta och koncentrerade till den lilla kroppsvolym som en vanlig normalstor medlem i Teaterförbundet har.«

Teaterförbundet verkar för att våra professionellt yrkesverksamma medlemmar skall kunna öka sina möjligheter att utveckla sin konst och kunna leva på sitt yrke.

Denna skrift är ett led i detta arbete. Med utgångspunkt i Jacob Hirdwalls pjäs »Det Osynliga« har vi samlat röster inom och utom förbundet som speglar den växande klyftan mellan kulturpolitikens retorik och verklighet. Här har vi koncentrerat oss på scenkonstens villkor, men behovet och problemen är lika stora inom film och media och är värda en egen skrift.

Läs denna – och förena nytta med nöje!

FÖRORD TVÅ

Jacob Hirdwall, dramatiker

Monologen »Det Osynliga« var från början inte tänkt att bli en teaterpjäs. Under ett antal år samlade jag istället anteckningar för att använda dem i föredrag och i debattartiklar. Men under en (yrkesmässig!) kris kände jag ett starkt behov av att låta min verksamhet som dramatiker sammansmälta med mitt arbete som dramaturg. Men »Det Osynliga« är ingen »En dramaturgs dagbok«, märk väl, risken med den typen av metaskildringar – som varit så populära på sista tiden – är att man passivt sjunker ned i »systemets« sumpmarker istället för att kasta något ljus över hur det där systemet egentligen fungerar: jag tillhör den generation teaterarbetare som lärt sig mer om teatern av sociologen Pierre Bourdieu än av Stanislavskij.

Min ambition har varit att diskutera detta system som jag bara delvis skulle vilja beskriva som »patriarkalt«. Det som intresserar mig i »Det Osynliga« är snarare hur osynliga regler styr oss alla oavsett kön och etnicitet till självzensur – en förbryllande företeelse i ett demokratiskt land.

Det är en intressant period i svenskt teaterliv för närvarande. En verklig rysare! Teaterchefer prövar olika strategier för att hålla institutionerna flytande, tre metoder är förhärskande: expandera, reorganisera och minimera. Vilken teater som passar in i vilken kategori är inte

poängen. Det intressanta är att samtliga strategier förefaller leda till samma resultat: ekonomisk kollaps!

- Expandera: hur länge orkar man göra mer än förra gången innan människor blir utslitna?
- Reorganisera: risken är stor för att man även hyvlar bort kärnvärdena, själva innehållet och på så sätt slår undan benen för verksamheten.
- Minimera: den sämsta strategin eftersom det för stads-subsventionerad konst bara finns ett verkligt bra argument för bibehållna anslag och det är att den envisas med att producera kvalitativ konst.

Det är oroande att det nu sker en gradvis urholkning. Det kan jämföras med stadsdelen Haga i Göteborg som man ville riva under 70-talet för att ge plats åt nya husbyggen. Men det fanns en stark opinion emot. Hur bar man sig åt? Jo, man lät hela stadsdelen förfalla tills den till slut såg så jävlig ut att ingen längre kunde tycka annat än »riv hela rasket!« Är det det här som håller på att hända med svenskt kulturliv?

Jag tror att vi som arbetar med teater måste sluta oro oss så mycket för just den produktion vi för stunden har för händerna: den är – i det stora hela! – oviktig. Det är det sammantagna värdet av alla konstnärliga ansträngningar som är viktig – och det värdet producerar vi ju tillsammans. Det är först på den nivån som man kan tala om en »andlig infrastruktur« – ett begrepp som används i pjäsen.

Tankarna som utgör grunden i »Det Osynliga« finns i flera olika textversioner, jag har till exempel använt mig av utdrag vid föreläsningar på så skilda ställen som Fudan Universitetet i Shanghai och på Nationalteatern i Minsk för att bara ta ett par exempel. Texterna har även tidigare figurerat i bokform och i dagstidningar, bland annat i DN, till och med i ryska utgåvan av tidskriften Esquire. Den föreliggande versionen är spelversionen, alltså den version som hade urpremiär på Teater Tribunalen den 10 maj 2007 i regi av Richard Turpin och Saskia Husberg med Jonas Kruse i rollen. Om det inte varit för Teater Tribunalen och dess teaterchef Frida Röhl så hade det kanske aldrig blivit någon premiär: stort tack för stödet!

Föreställningen »Det Osynliga« har under årets som gått spelats i bl a Visby, Norrköping, Uppsala, Gävle, Göteborg, Kristianstad och i Sundsvall. I augusti spelas den på Teaterfestivalen i Tammerfors. Turnén fortsätter under hösten, vi spelar på flera håll i Sverige samt även i Oslo och i Köpenhamn. Intäkterna går till uppbyggnaden av Tankesmedjan Det Osynliga som vi som står bakom föreställningen »Det Osynliga« startar den 21 augusti i samband med att denna bok släpps. Den kulturpolitiska tankesmedjan Det Osynliga – som du hittar på www.detosynliga.se – startas i samarbete med Stina Oscarson som är initiativtagare till Skuggutredningen och en rad andra kulturpersonligheter vars namn redovisas vid presentationen av den här boken i Göteborg den 21 augusti på Göteborgs Stadsteater.

Tankesmedjan blir ett verktyg för att följa upp vad som händer med Skuggutredningens förslag och ett forum för en fortsatt diskussion om kulturens situation i Sverige idag. Skuggutredningen finner du på www.skuggutredningen.se. Boken »Det Osynliga – Teaterförbundets guide till kulturpolitiken« har tagits fram i samarbete mellan Teaterförbundet och dramabokförlaget Il fuoco (Elden) som startades förra året.

Det är för sent för Sverige att anamma en »amerikansk« hållning till kulturen! I en bensinsnål tid då till och med USA börjar inse fördelarna med samåskandet inom kollektivtrafiken finns det ingen anledning för Sverige att överge det gemensamma ansvaret för att fylla demokratibegreppet med ett värdigt innehåll. Jag önskar – och tror – att även Alliansen i liberalismens namn tycker det är viktigt att det i Europa idag finns personer som komikern Beppo Grillo och satirikern Sabina Guzzanti som tagit på sig uppgiften att kritisera en makthavare som Silvio Berlusconi när ingen annan vågar. Hopplas bara de kan försörja sig? Jag avslutar detta förord med samma appell till Sveriges kulturarbetare som avslutar pjäsen »Det Osynliga«: »Applådera inte. Kämpa!«